

6. Про продаж земельних ділянок несільськогосподарського призначення: Указ Президента // Спеціаліст з експертної оцінки землі в умовах України: Зб. докум. з курсу навчання. – Харків: ХОРПНТЕІ, 2001. – С.33 -34.

7. Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва: Указ Президента // Спеціаліст з експертної оцінки землі в умовах України: Зб. докум. з курсу навчання. – Харків: ХОРПНТЕІ, 2001. – С.117-120.

8. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – №47. – Ст.251 (Із змінами, внесеними згідно із Законами).

9. Про оцінку земель: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 15. – Ст. 229 (Із змінами, внесеними згідно із Законом №1808-IV (1808-15) від 17.06.2004р.).

10. Про внесення змін і доповнень до Закону України “Про плату за землю”: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – №45. – Ст.238.

11. Про внесення змін до Закону України “Про оренду землі”: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – №10. – Ст.102.

Отримано 18.08.2006

УДК 693.54

В.І.ЛАПТЄВ, Г.В.НАЗАРОВА, д-р екон. наук
Харківський національний економічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ

Спираючись на дослідження науковців і фахівців у сфері менеджменту, корпоративного управління та застосовуючи принципи системного підходу, визначається термін «система управління акціонерним товариством».

У сучасному світі в умовах розвитку нових економічних відносин, великої конкуренції все більшої актуальності набувають дослідження, пов'язані з удосконаленням систем управління організації (підприємства) як інструмента ефективної діяльності компанії, її стабільності та розвитку. Широке використання системного підходу до проблеми управління пов'язано з тим, що цей підхід, особливістю якого є дослідження будь-якого об'єкту як складної цілісної системи, дозволяє всебічно, на рівні конкретної характеристики оцінити об'єкт, проаналізувати ситуацію в межах даної системи і відповідно найкращим чином організувати процес прийняття рішення.

Протягом останніх років значний внесок у дослідження систем управління підприємством внесли В.С.Пономаренко, В.М.Гриньова, В.М.Мишин, А.В.Ігнат'єв, В.Н.Долятовський, В.А.Долятовська [2, 3, 5,12, 16]. Незважаючи на цей інтерес у науковій літературі та публікаціях немає єдиної визнаної дефініції терміну система управління. Особливого інтересу у зв'язку з розвитком корпоративного сектору в Україні набуває питання формування системи управління акціонерно-

го товариства, яка з одного боку володіє усіма ознаками будь-якої системи, а з іншого – має притаманні лише їй відмінності та особливості. Тому мета даної роботи полягає у визначенні на основі праць досліджень науковців, спеціалістів в сфері менеджменту організацій категорії «система управління акціонерним товариством» за допомогою системного підходу.

Системний підхід застосовується як спосіб упорядкування управлінських проблем, завдяки якому здійснюється їхнє структурування, визначаються цілі рішення, обираються варіанти, встановлюються взаємозв'язки та залежності елементів проблем, а також фактори й умови, які сприяють на їх рішення.

Системний підхід до аналізу проблемної ситуації дозволяє виявити фактори та причини, що призвели до появи проблеми в цілому й її складових. Особливо важливим даний підхід є при виникненні нових проблемних ситуацій, з якими організація (підприємство) раніше не зустрічалася [18].

Для визначення системи управління підприємством за допомогою системного підходу необхідно зазначити принципи, на які він спирається:

1. Цілісність – дозволяє розглядати сукупність елементів системи як єдине ціле. Тобто система не є простим об'єднанням елементів.

2. Ієрархічність будови – наявність множини елементів, розташованих на основі підпорядкування елементів нижчого рівня – елементам вищого.

3. Структуризація – дає змогу аналізувати елементи системи та їх взаємозв'язки в межах організаційної структури.

4. Узгодженість – між всіма елементами і підсистемами системи має бути погодженість і взаємодія [14].

5. Множинність – дозволяє використовувати множину економічних, математичних, кібернетичних моделей для опису окремих елементів і систем в цілому [5].

6. Ізоморфізм. Визначається як наявність однозначної або часткової відповідності структури однієї системи структурі іншої, що дозволяє моделювати одну систему за допомогою іншої, подібної до неї у певному розумінні [13].

7. Зв'язок з навколишнім середовищем. Даний принцип забороняє розглядати систему у відриві від навколишнього середовища, як автономну, відособлену. Це означає обов'язковість урахування зовнішніх зв'язків або, у загальному вигляді, вимогу розглядати систему, що аналізується як частину (підсистему) більшої системи.

8. Складності структури. Враховуючи логічність розгляду системи як частини іншої системи, більшої за неї, можна зробити висновок про можливість (а іноді й необхідність) поділу даної системи на частини, підсистеми, якщо останні здаються недостатньо простими для аналізу. Але в процесі такого поділу потрібно дотримуватися усіх вище названих принципів. Поки їх дотримано, поділ є доцільним і виправданим у тому смислі, що гарантує застосовність практичних методів, прийомів, алгоритмів рішення завдань системного аналізу.

Виходячи із зазначеного вище, ключовою категорією системного підходу є поняття системи. Мають місце різні підходи до визначення «системи»: як будь-якої сукупності змінних, властивостей або сутностей; множини елементів, пов'язаних між собою; процесу цілеспрямованої діяльності тощо [13]. Враховуючи все це, визначення терміну «система» можна формалізувати у вигляді багаторівневої конструкції, яка складається із взаємопов'язаних елементів, що входять у структури (підсистеми) різних рівнів для досягнення певної мети.

На думку В.М.Мішина, під системою управління розуміється сукупність взаємозалежних елементів і підсистем управління, які взаємодіють між собою та приймають участь у процесі впливу на об'єкти управління та зовнішнє середовище для досягнення головної, основної й інших цілей системи (організації) [12].

У В.А.Суміна управлінські системи складаються в рамках соціально-економічної (господарської) системи і їх функціонування можливе лише, якщо склад і структура цих систем визначають стійку сукупність відносин або форму колективного устрою, при яких забезпечується процес управління організацією [19].

О.В.Ігнат'єва і М.М.Максимцов вважають, що система управління будь-якої організації є складною системою, яка складається з безлічі (принаймні двох) елементів, розташованих ієрархічно і взаємопов'язаних прямими і зворотними зв'язками, створена для збирання, аналізу і переробки інформації з метою отримання максимального кінцевого результату при певних обмеженнях (наявність ресурсів тощо) [5].

В.А.Долятовський і В.Н.Долятовська зазначають, що будь-яка система управління складається з об'єкту управління й органу управління, до того ж орган управління знаходиться в контурному зворотному зв'язку [3].

А.В.Шегда систему управління підприємством в ринкових умовах розглядає як своєрідний механізм управлінських відносин, що включає:

- закони управління, тобто найбільш вагомі взаємозв'язки між елементами системи управління, що повторюються та забезпечують її цілісність та дієвість;

- функції та методи управління, тобто конкретні форми та прийоми цілеспрямованого впливу органів управління на інтереси й умови життєдіяльності учасників колективної праці;

- інформацію, тобто сукупність даних, відомостей про соціальні та виробничі процеси;

- інструментарій та важелі такого впливу, як плани, рішення, державні замовлення, норми та нормативи, форми матеріального й морального стимулювання;

- організаційну структуру, тобто внутрішню будову системи управління, що відображає розподіл праці та його кооперацію, специфіку виконання конкретних функцій і методів управлінської діяльності;

- технічні засоби збору, обробки та збереження інформації, які істотно збільшують продуктивність управлінської праці;

- кадри управління, тобто керівників, спеціалістів, допоміжний персонал [14].

О.С.Курочкін наголошує на таких блоках (ланках) системи управління, як орган управління (блок цілебудови), блок формування програми управління, блок збирання інформації та контролю за виконанням прийнятих рішень та об'єкт управління. Управління розглядається не як сума процесів перетворення інформації у кожній ланці системи, а як єдиний круговий процес [6].

М.М.Максимцов і М.А.Комаров визначають наступні властивості системи управління:

- значна кількість елементів;
- наявність декількох, у тому числі, суперечливих цілей;
- декілька рівнів і способів їх досягнення;
- між елементами циркулює не тільки енергія і речовина, але й сигнали (інформація);
- наявність обмежених ресурсів (предмет, засіб праці; люди; інформація);
- розбіжність інтересів груп суб'єктів;
- наявність елементів, які функціонують в умовах невизначеності [10].

С.М.Пилипенко та О.О.Пилипенко вважають, що в системі управління суб'єкт управління здійснює управляючий вплив на об'єкт управління, використовуючи інформацію як із зовнішнього середовища, так і від самого об'єкта управління [15].

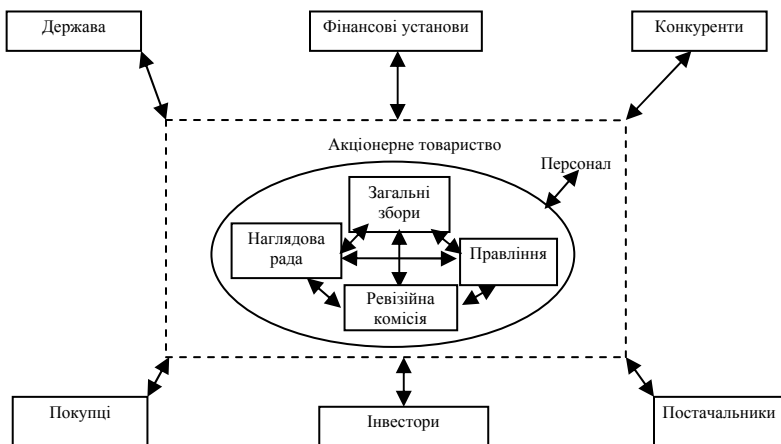
У таблиці наведено складові елементи поняття «система управління організацією» і джерела, в яких вони відображені.

Складові елементи поняття «система управління організацією»

Автори	Ознака системи управління
Мішин В.М. [12, с.33-34], Сумін В.А. [19, с.147-148], Ігнат'єва А.Н., Максимцов М.М. [5, с.7-9], Мартиненко Н.М. [8, с.89], Латфуллін Г.Р. [7, с.316], Рогожин С.В. [17, с.47], Іванова Т.Ю. [4, с.22], Мескон М. [11, с.81], Шегда А.В. [14, с.127], Машенко В.Є. [9, с.81], Максимцов М.М., Комаров М.А. [10, с.64], Пилипенко С.М. [15, с.8]	Сукупність елементів, розташованих ієрархічно (наявність суб'єкту й об'єкту управління)
Мішин В.М. [12, с.33-34], Ігнат'єва А.Н., Максимцов М.М. [5, с.7-9], Долятовський В.А. [3, с.7-9], Архипова Н.І. [1, с.10-11], Мартиненко Н.М. [8, с.89], Латфуллін Г.Р. [7, с.297], Рогожин С.В. [17, с.47], Іванова Т.Ю. [4, с.22], Машенко В.Є. [9, с.81], Курочкін О.С. [6, с.10-14], Максимцов М.М., Комаров М.А. [10, с.64], Пилипенко С.М. [15, с.8]	Наявність прямого та зворотного зв'язків
Мішин В.М. [12, с.33-34], Ігнат'єва А.Н., Максимцов М.М. [5, с.7-9], Долятовський В.А. [3, с.7-9], Архипова Н.І. [1, с.10-11], Мескон М. [11, с.81], Шегда А.В. [18, с.127], Машенко В.Є. [9, с.87], Пилипенко С.М. [15, с.8]	Зв'язок із зовнішнім середовищем
Сумін В.А. [19, с.147-148], Ігнат'єва А.Н., Максимцов М.М. [5, с.7-9], Долятовський В.А. [3, с.7-9], Мартиненко Н.М. [8, с.89], Мескон М. [11, с.81], Шегда А.В. [14, с.127], Максимцов М.М., Комаров М.А. [10, с.64]	Наявність обмежених ресурсів
Сумін В.А. [19, с.147-148], Ігнат'єва А.Н., Максимцов М.М. [5, с.7-9], Архипова Н.І. [1, с.10-11], Мартиненко Н.М. [8, с.89], Іванова Т.Ю. [4, с.22], Мескон М. [11, с.81], Шегда А.В. [14, с.127], Машенко В.Є. [9, с.81], Курочкін О.С. [6, с.10-14], Максимцов М.М., Комаров М.А. [10, с.64], Пилипенко С.М. [15, с.8]	Збирання, аналіз і обробка інформації
Мішин В.М. [12, с.33-34], Ігнат'єва А.Н., Максимцов М.М. [5, с.7-9], Долятовський В.А. [3, с.7-9], Мартиненко Н.М. [8, с.89], Латфуллін Г.Р. [9, с.316], Мескон М. [11, с.81], Шегда А.В. [14, с.127], Машенко В.Є. [9, с.83], Курочкін О.С. [6, с.10-14], Максимцов М.М., Комаров М.А. [10, с.64]	Мета управління
Сумін В.А. [19, с. 147-148], Машенко В.Є. [9, с.81-82]	Людський капітал
Шегда А.В. [14, с.127]	Інструментарій та важелі впливу
Машенко В.Є. [9, с.82-83], Курочкін О.С. [6, с.10-14]	Безперервність

Як видно з цієї таблиці, більшість авторів вважають, що система управління – це сукупність елементів, які розташовані ієрархічно, пов'язані між собою двостороннім зв'язком і мають мету управління. В той же час ніхто з проаналізованих авторів не розглядають систему управління як цілеспрямований процес. Це пов'язано з тим, що ключовим словом обрано систему, а не управління.

Отже, систему управління акціонерним товариством можна представити як процес цілеспрямованих відносин між системою органів управління (зборами акціонерів, правління, наглядовою радою), які виконують свої обов'язки у межах своєї компетенції згідно з установчими документами та діючим законодавством, з одного боку, та акціонерами, персоналом товариства, державою, іншими підприємствами, фінансовими установами, постачальниками, покупцями – з другого. Візуальне зображення системи управління акціонерним товариством представлено на рисунку.

Системи управління акціонерним товариством

Таким чином, у результаті проведеного дослідження, спираючись на основні принципи системного підходу, запропоновано визначення категорії «система управління акціонерним товариством», яке є базисом для розробки та впровадження моделі ефективної діяльності системи органів управління товариством.

- 1.Архипова Н.И., Кульба В.В., Косяченко С.А. Исследование систем управления. – М.: ПРИОР, 2002. – 384 с.
- 2.Гриньова В.М., Попов О.Е. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні. – Харків: ХДЕУ, 2003. – 323 с.
- 3.Долятовский В.А., Долятовская В.Н. Исследование систем управления. – М.: ИКЦ «МарТ», 2003. – 256 с.
- 4.Иванова Т.Ю., Приходько В.И. Теория организации. – СПб.: Питер, 2004. – 268 с.
- 5.Игнатьев А.В., Максимцов М.М. Исследование систем управления. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 157 с.
- 6.Курочкин О.С. Управление предприятием (процесный аспект). – К.: МАУП,

1998. – 144 с.

7.Латфуллин Г.Р., Радченко А.В. Теория организации. – СПб.: Питер, 2003. – 381 с.

8.Мартыненко В.М. Основы менеджмента. – К.: Каравелла, 2003. – 496 с.

9.Мащенко В.Е. Системное корпоративное управление. – М.: Сирин, 2003. – 251с.

10.Менеджмент / Под ред. проф. М.М.Максимцова, проф. М.А.Комарова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Единство, 2002. – 359 с.

11.Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.

12.Мишин В.М. Исследование систем управления. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 527 с.

13.Назарова Г.В. Організаційні структури управління корпораціями. – 2-е вид., доп. і перероб. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 420 с.

14.Шегда А.В. Основы менеджмента. – К.: Тов-во «Знання», КОО, 1998. – 512 с.

15.Пилипенко С.М., Пилипенко А.А., Оленко В.І. Менеджмент. – Харків: ХДЕУ, 2002. – 208 с.

16.Пономаренко В.С., Пушкарь А.И., Ле Ван Шон. Модели управления персоналом корпораций. – Харьков: ХГЭУ, 1997. – 237 с.

17.Рогожин С.В., Рогожина Т.В. Теория организации. – М.: Экзамен, 2003. – 319 с.

18.Румянцева З.П. Общее управление организацией. Теория и практика. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 304 с.

19.Сумин В.А. Система управления: системообразующий базис // Наукові праці Донецького нац. техн. ун-ту. Вип.70. Сер. Економічна. – Донецк, 2004. – С.145-155.

Отримано 21.08.2006

УДК 339.138

Т.І.ЛЕПЕЙКО, д-р екон. наук, Ю.В.КОТЕЛЕВСЬКА

Харківський національний економічний університет

ОБҐРУНТУВАННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ БРЕНДИНґУ

Обґрунтовуються основні етапи брендингу, що дає змогу створити у споживачів таке враження, що перед ними унікальний, єдиний у своєму роді товар, що для тієї чи іншої марки не існує рівноцінної заміни.

Основною передумовою створення та ефективної реалізації стратегії банку щодо створення бренду є визначення чіткої послідовності дій на основі дослідження ринку. В сучасних умовах прийняття тактичних та оперативних рішень, які не базуються на результатах ринкових досліджень, супроводжується посиленням тенденцій стихійності розвитку банку, що зумовлює неможливість успішного довгострокового функціонування бренду банку.

Тому, узагальнюючи визначення провідних спеціалістів, таких як В.Н.Домнін, І.В.Крилов, М.Васильєва, А.Надін [2, 3, 5], можна визначити “ринкове дослідження” як систематичний збір, реєстрація та аналіз інформації з метою визначення основних етапів брендингу та прийняття рішення про формування бренду установи.